

Türkiye'de Okunabilirlik İle İlgili Yayınlanmış Makalelerin Araştırma Eğilimleri

Mahir Kavun¹ Sedat Maden²

Özet: Bu araştırmanın amacı, son yıllarda araştırmacılar tarafından ilgi çeken okunabilirlik konusunda Türkiye'de hazırlanmış makalelerin çeşitli değişkenler (konu, kullandıkları okunabilirlik formülü, yazar sayısı ve yıl) açısından araştırma eğilimlerinin tespit edilmesidir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Türkiye'deki dergilerde okunabilirlik konusunda yayınlanan makaleler inceleme nesnesi olarak belirlenmiştir. Dergipark platformundaki ve Google Akademik'teki yayınlar başta olmak üzere dijital ortamda yayınlanan okunabilirlik konusundaki makaleler tespit edilmeye çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen Makale Bilgi Formu (MBF) kullanılmıştır. Okunabilirlik konusunda hazırlanmış 89 makaleye ulaşılmış ve bu makaleler belirtilen değişkenler açısından incelemeye tabi tutulmuştur. Okunabilirlik konusunda 2007-2023 yılları arasında toplam 89 makale hazırlanmıştır. Okunabilirlikle konusunda hazırlanan 89 makalenin 60'ı (%67,42) son 5 yılda (2019 ila 2023 arasında) hazırlanmıştır. 2023 yılında yazılan 2 makale tespit edilmiştir. 89 makalenin 38'i (%42,70) 2 yazarlıdır. 5 ve 6 yazarlı birer makale belirlenmiştir. Bu makalelerin tıp ve sağlık alanında olduğu görülmektedir. Araştırma konusu açısından makalelerin; ders kitabı (biyoloji, coğrafya, dil ve anlatım, fen ve teknoloji, fizik, genel muhasebe, insan hakları yurttaşlık ve demokrasi, matematik, sosyal, bilgiler, Türk dili ve edebiyatı, Türkçe, Türkçe ve Türk kültürü), eğitim materyali, faaliyet raporu, form, internet sitesi, kanun, LGS soruları, okuma kitabı (öykü, roman), prospektüs, rapor, rehber ve broşür, ürün özelliği ve kullanma talimatı ve yabancı dil olarak Türkçe (ders ve okuma kitabı) olmak üzere 26 konu hakkında yazıldığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okunabilirlik, okunabilirlik formülleri, makale.

Geliş Tarihi: 22.05.2024 – **Kabul Tarihi:** 29.06.2024 – **Yayın Tarihi:** 30.06.2024

DOI: 10.29329/mjer.2024.

RESEARCH TRENDS OF ARTICLES PUBLISHED ON READABILITY IN TURKEY

Abstract: The purpose of this research is to determine the research trends of articles prepared in Turkey on the subject of readability, which has attracted the attention of researchers in recent years, in terms of various variables (topic, readability formula they use, number of authors and year). Document review, one of the qualitative research methods, was used in the study. Within the scope of the research, articles published on readability in journals in Turkey were determined as the object of examination. An attempt was made to identify articles on readability published in digital media, especially publications on the Dergipark platform and Google Scholar. The Article Information Form (MBF) developed by the researchers was used as a data collection tool. 89 articles prepared on

¹ Dr. Öğr. Üyesi Mahir Kavun, Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. ORCID: 0000-0003-1319-5145

Email: mahirkavun@gmail.com

² Prof. Dr. Sedat Maden, Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. ORCID: 0000-0002-8024-8182

Email: sedatmaden@bayburt.edu.tr

the subject of readability were accessed and these articles were examined in terms of the specified variables. A total of 89 articles were prepared on readability between 2007 and 2023. 60 of the 89 articles (67.42%) prepared on the subject of readability were prepared in the last 5 years (between 2019 and 2023). 2 articles written in 2023 were identified. 38 of 89 articles (42.70%) have 2 authors. One article each with 5 and 6 authors was determined. These articles appear to be in the field of medicine and health. In terms of research topic, the articles; textbook (biology, geography, language and expression, science and technology, physics, general accounting, human rights, citizenship and democracy, mathematics, social sciences, Turkish language and literature, Turkish, Turkish and Turkish culture), educational material, activity report , form, website, law, LGS questions, reading book (story, novel), prospectus, report, guide and brochure, product features and instructions for use, and Turkish as a foreign language (course and reading book) has been reached.

Keywords: Readability, readability formulas, article.

GİRİŞ

Üretilen her metin, biçim ve içerik olmak üzere iki başlık altında ele alınabilir. Metnin içerik açısından ele alınması, onun okunması ve çeşitli parametreler açısından incelenmesi ile gerçekleştirilir. Biçim olarak ele alınması ise metnin türünden hareket edilmesi suretiyle çeşitli açılardan incelenmesidir. Bu yönlerden biri de okunabilirliktir. +Abilmek ekleriyle oluşturulan yeterli fiilleri, Türkçe Sözlük'te yer almadığından okunabilirlik sözcüğü de sözlükte yer almamaktadır. Ancak üzerinde çok sayıda araştırma yapılan okunabilirlik için birbiriyle benzer çok sayıda tanım yapıldığı/yapılabileceği söylenebilir. Bora ve Arslan (2020) tarafından “metinlerin okunabilirlik formülleri aracılığıyla okuyucu düzeylerine yönelik olarak değerlendirilmesi” (s. 222) olarak tanımlanan okunabilirlik, “genel manasıyla bir metnin okuyucu seviyesine uygunluğuyla ilgilidir” (Çoban, 2014, s. 97).

Okunabilirlik, anlaşılabilirliğin yordanması konusunda da fikir vermesi bakımından dikkate değer bir kavramdır. “Okunabilirlik, metinlerle ilgili nicel bazı veriler sunarak, metnin kolay veya güç anlaşılır olması ile ilgili fikir verir” (Temur, 2003, s. 169). Düzyazı olarak üretilen metinlerin içeriğinden bağımsız olarak onu oluşturan sözcük, hece, cümle gibi değişkenler-den ve onların niteliklerinden (Bezirci-Yılmaz okunabilirlik formülündeki üç, dört, beş, altı veya daha fazla heceli sözcüklerin oranı gibi) hareketle metnin anlaşılabilirliğine ilişkin çıkarımda bulunmada ve metnin uygun olduğu okur seviyesinin belirlenmesinde okunabilirlikten faydalanılır.

Okunabilirlikte metnin anlaşılabilirliğinin ve hitap ettiği okur seviyesinin belirlenmesi ise çeşitli okunabilirlik formülleri aracılığıyla gerçekleştirilir. Türkçe için geliştirilen okunabilirlik formülleri araştırıldığında ilk formülün Ateşman tarafından 1997 yılında geliştirildiği görülmektedir. Alan yazınında Ateşman'dan (1997) sonra Sönmez (2003) tarafından anlaşılabilirlik oranı ve anlaşılabilirlik düzeyinden hareketle bir okunabilirlik formülü geliştirildiği görülmektedir. Sönmez'in (2003) çalışmasının her ne kadar formül olarak geçmesi de içerdiği işlemler bakımından okunabilirlik formülü olarak değerlendirilmesi mümkündür. Bu çalışmadan 7 yıl sonra 2010 yılının Türkçe için okunabilirlik formülü açısından verimli bir yıl olduğu söylenebilir. Zira 2010 yılında hem Bezirci ve Yılmaz hem de Çetinkaya ve Uzun tarafından Türkçe metinlerin okunabilirliğinin belirlenmesinde kullanılabilecek iki farklı okunabilirlik formülü geliştirilmiştir.

Okunabilirlik konusunda çalışan araştırmacıların bazen bir, bazen iki bazen de -nadir olmakla birlikte- üç okunabilirlik formülünden hareketle çeşitli metinlerin okunabilirliğini araştırma konusu olarak belirledikleri görülmüştür.

Okunabilirlikle ilgili alan yazınında formül geliştirme alışmaları (Ateşman, 1997; Sönmez, 2003; Bezirci ve Yılmaz, 2010; etinkaya ve Uzun, 2010) olduğu gibi doğrudan okuna-bilirliği kavram olarak ele alan (Temur, 2003) ve okunabilirlik hakkında yapılan çalışmaların araştırma konusu yapıldığı çalışmalardan (Temur, Sarı ve Orhan, 2011; oban, 2014) da söz edilebilir.

Teknolojinin ve teknolojiye bağlı olarak da yapay zekânın gittikçe önem kazandığı günümüzde Benzer (2020) tarafından hazırlanan çalışmada okunabilirliğin yapay zekâyla tespit edilebileceğine ilişkin önemli çıkarımlar da bulunulurken Güyer vd. (2009) bir metin analizi yazılımının geliştirilmesi gerektiğini dile getirmektedir.

Alan yazınındaki iki araştırma, okunabilirlik konusunda hazırlanan çalışmaları ele alması yönüyle dikkate değerdir. Konuyla ilgili ilk alışma, Temur vd. tarafından 2011 yılında yapılmıştır. Bu çalışmada, dördü fen, dördü de sosyal bilimler alanında olmak üzere toplam sekiz çalışmanın incelendiği görülmektedir. oban tarafından 2014 yılından hazırlanan çalışmada ise okunabilirlik ile ilgili yapılan doktora ve yüksek lisans tezlerinden oluşan altı tez ve on dokuz makalenin inceleme konusu yapıldığı saptanmıştır. Bahsi geçen araştırmalardan ilkinin sadece 8 çalışmayı ele alması, ikincisinin ise okunabilirlik formülü kullanılmak suretiyle hazırlanan çalışmaların yanı sıra formül geliştirme çalışmalarını da ele almış olması nedeniyle bu araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Ayrıca 2011 ve 2014 yıllarında Türkiye'deki okunabilirlik çalışmalarının âdeta emekleme aşamasında olması söz konusu araştırmaların inceleme materyallerini sınırlı kılmış ve günümüzde gelinen noktanın ortaya çıkabilmesi için konuyla ilgili yeni bir değerlendirme gerekli görülmüştür. Dolayısıyla yapılacak çalışmanın Türkiye'de okunabilirlik konusunda hazırlanan makalelerin araştırma eğilimlerinin tespit edilmesini amaçlaması nedeniyle alan yazınındaki bir ihtiyaı giderebileceği düşünölmektedir. Bu amaçla vücuda getirilen çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okunabilirlik konusunda hazırlanan makalelerin yıllara göre dağılımını nasıldır?
2. Okunabilirlik konusunda hazırlanan makalelerin yazar sayısına göre dağılımını nasıldır?
3. Okunabilirlik konusunda hazırlanan makalelerin konusuna göre dağılımını nasıldır?
4. Okunabilirlik konusunda hazırlanan makalelerde tercih edilen okunabilirlik formülüne göre dağılım nasıldır?

YÖNTEM

Model

Türkiye’de okunabilirlik konusunda hazırlanan makalelerin araştırma eğilimlerinin tespit edilmesinin amaçlandığı bu araştırma, nitel araştırma modellerinden doküman incelemesi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. “Doküman analizi, araştırma verilerinin birincil kaynağı olarak çeşitli dokümanların toplanması, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilen bilimsel bir araştırma yöntemidir” (Sak vd., 2021, s. 228).

İncelenen Materyaller

Araştırma kapsamında Türkiye’deki dergilerde okunabilirlik konusunda yayımlanan makaleler inceleme nesnesi olarak belirlenmiştir. Dergipark (<https://dergipark.org.tr/tr/>) platformundaki ve Google Akademik’teki (<https://scholar.google.com/>) yayınlar başta olmak üzere dijital ortamda yayımlanan okunabilirlik konusundaki makaleler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen Makale Bilgi Formu (MBF) kullanılmıştır. Makalelerdeki; konu, kullanılan okunabilirlik formülü, yazar sayısı ve yıl bilgileri MBF’ye işlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın inceleme nesnesinde yer alan makalelere, 31.12.2023 tarihinde internet ortamında erişilmiştir. “Okunabilirlik” ve “okunabilirliği” anahtar sözcükleri ile yapılan tarama sonucunda tespit edilen makaleler, bilgisayar ortamında oluşturulan bir klasörde toplanmıştır. Bu işlem, yaklaşık 1 ay sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmacılar tarafından makale yayım yılı, yazar sayısı, konusu ve tercih edilen okunabilirlik formülü (Ateşman, Bezirci-Yılmaz, Çetinkaya-Uzun, Sönmez formülleri) bölümlerini içeren MBF hazırlanmıştır. Form hazırlanırken alan yazınındaki benzer inceleme formları kontrol edilmiş ve taslak form için bir alan uzmanından görüş alınarak uygulamaya geçilmiştir. İnceleme nesnesi olarak belirlenen makaleler bu forma iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Bu ölçütlere uyan toplam 89 makale, araştırma sorularına göre yüzde ve frekans değerleri belirlenerek tablolar hâlinde sunulmuştur.

Ayrıca araştırmada incelenen makaleler dışında okunabilirliği ele alan çalışmalara da rastlanmıştır. Ancak bu çalışmalarda Türkçe için geliştirilen okunabilirlik formülleri kullanılmak yerine yurt dışında yabancı diller için geliştirilen formüllerin tercih edilmesi nedeniyle araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada toplanan veriler, birer ay sırayla iki araştırmacı tarafından kontrol edilmiş ve fikir birliğine varıldıktan sonra analiz işlemi gerçekleştirilmiştir.

Etik Beyan

Bu araştırmada etik kurul kararına gerek bulunmamaktadır.

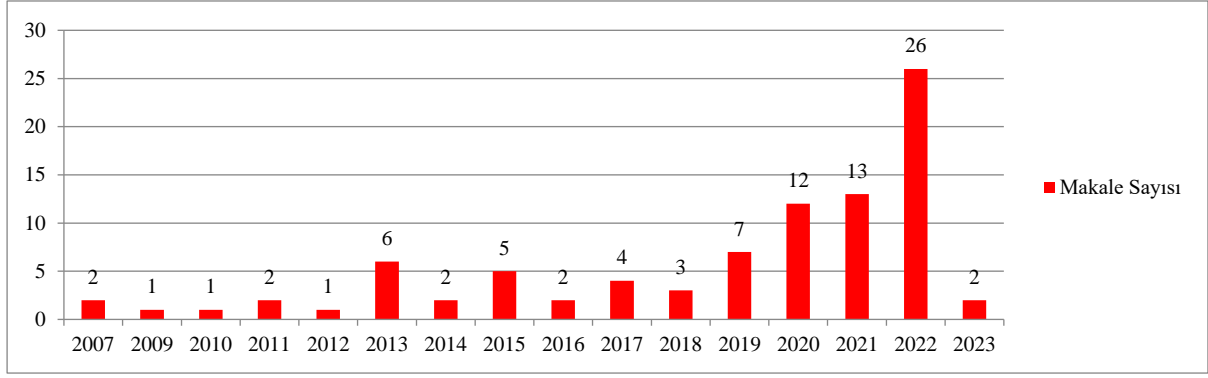
BULGULAR

İncelenen Makalelerin Yıllara Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Tablo 1 İncelenen Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

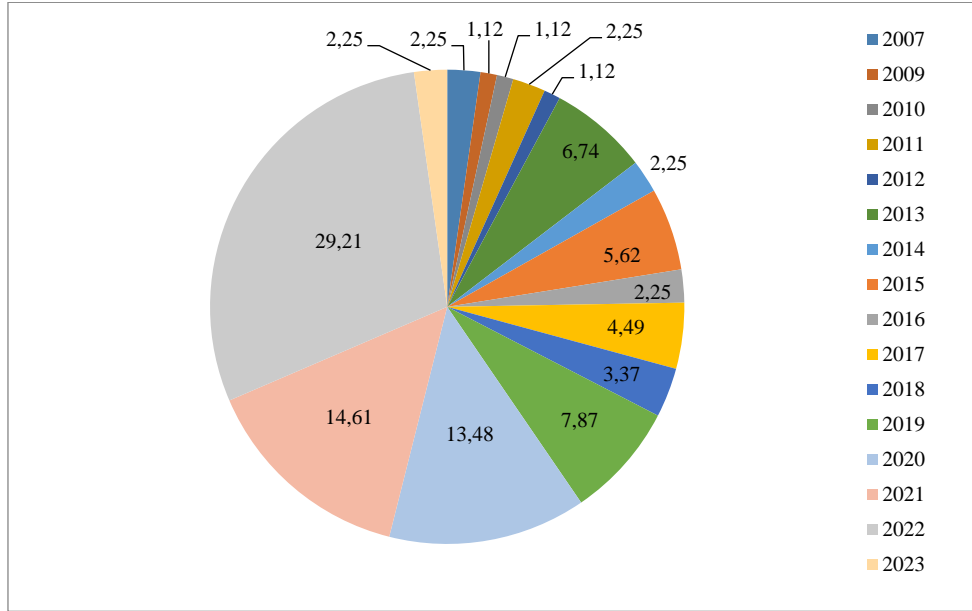
Sıra No	Yıl	f	%
1	2007	2	2,25
2	2009	1	1,12
3	2010	1	1,12
4	2011	2	2,25
5	2012	1	1,12
6	2013	6	6,74
7	2014	2	2,25
8	2015	5	5,62
9	2016	2	2,25
10	2017	4	4,49
11	2018	3	3,37
12	2019	7	7,87
13	2020	12	13,48
14	2021	13	14,61
15	2022	26	29,21
16	2023	2	2,25
Toplam		89	100,00

Tablo 1’de görüldüğü üzere okunabilirlik konusunda 2007-2023 yılları arasında toplam 89 makale hazırlanmıştır.

Şekil 1 İncelenen Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 1’de görüldüğü üzere okunabilirlik konusunda 2009, 2010 ve 2012 yıllarında birer makale hazırlanmışken 2022 yılında 26 makale hazırlanmıştır.

Şekil 2 İncelenen Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı (%)

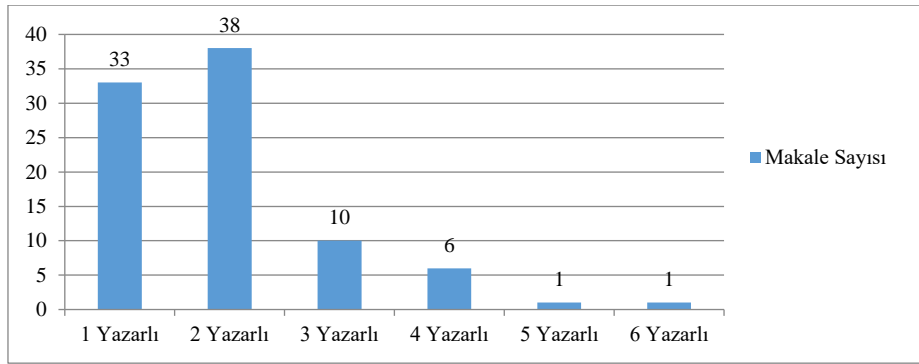
Şekil 2’de görüldüğü üzere okunabilirlik konusunda hazırlanan makalelerin %59,55’i son dört yılda (2020, 2021, 2022, 2023) hazırlanmıştır.

İncelenen Makalelerin Yazar Sayısına Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Tablo 2 İncelenen Makalelerin Yazar Sayısına Göre Dağılımı

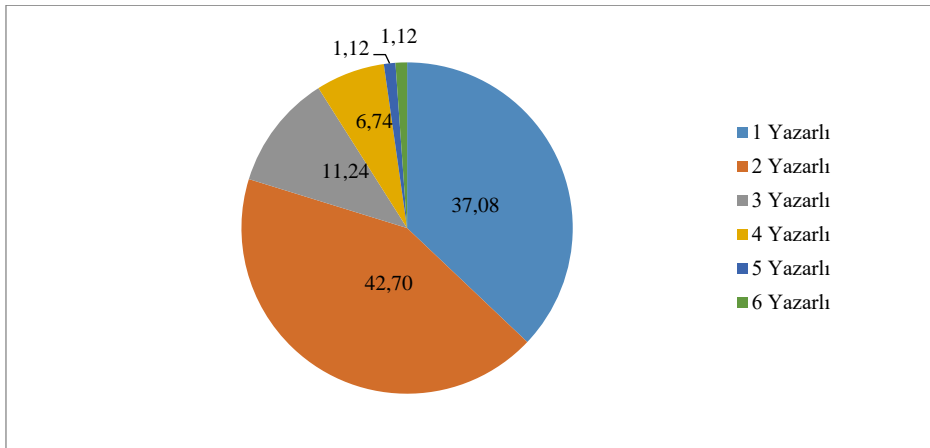
Sıra No	Araştırmacı Sayısı	<i>f</i>
1	1 Yazarlı	33
2	2 Yazarlı	38
3	3 Yazarlı	10
4	4 Yazarlı	6
5	5 Yazarlı	1
6	6 Yazarlı	1
	Toplam	89

Tablo 2’de görüldüğü üzere okunabilirlik konusundaki 38 makale 2 yazar tarafından kaleme alınmıştır.

şekil 3 İncelenen Makalelerin Yazar Sayısına Göre Dağılımı

şekil 3’te görüldüğü üzere okunabilirlik konusundaki makalelerin 38’i 2, 33’ 1 yazar tarafından hazırlanmışken birer makale ise 5 ve 6 yazar tarafından hazırlanmıştır.

şekil 4 İncelenen Makalelerin Yazar Sayısına Göre Dağılımı (%)

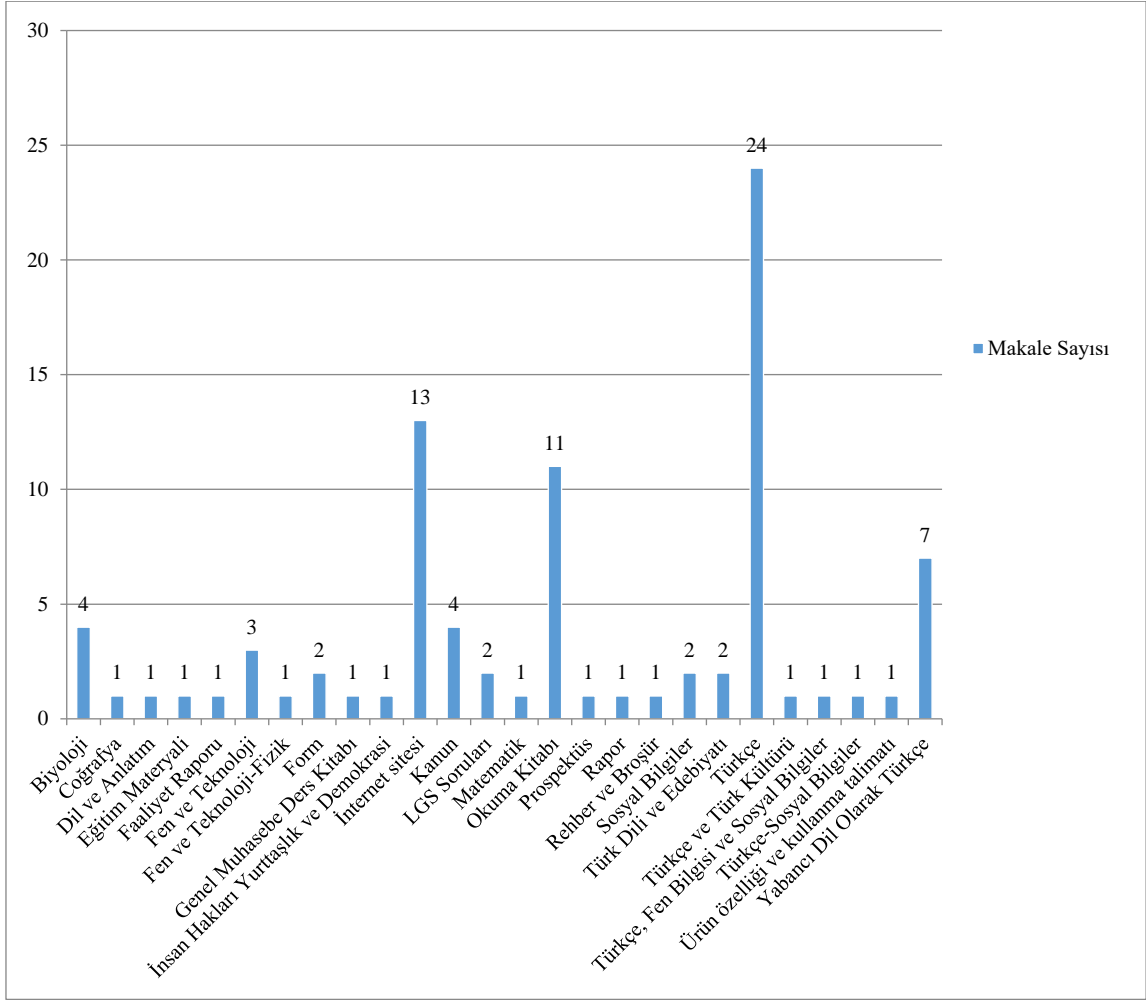
şekil 4'te görüldüğü üzere okunabilirlik konusundaki makalelerin %42,70'i 2 yazar tarafından hazırlanmışken %1,12'si ise hem 5 hem de 6 yazar tarafından hazırlanmıştır.

İncelenen Makalelerin Konularına Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Tablo 3 İncelenen Makalelerin Konularına Göre Dağılımı

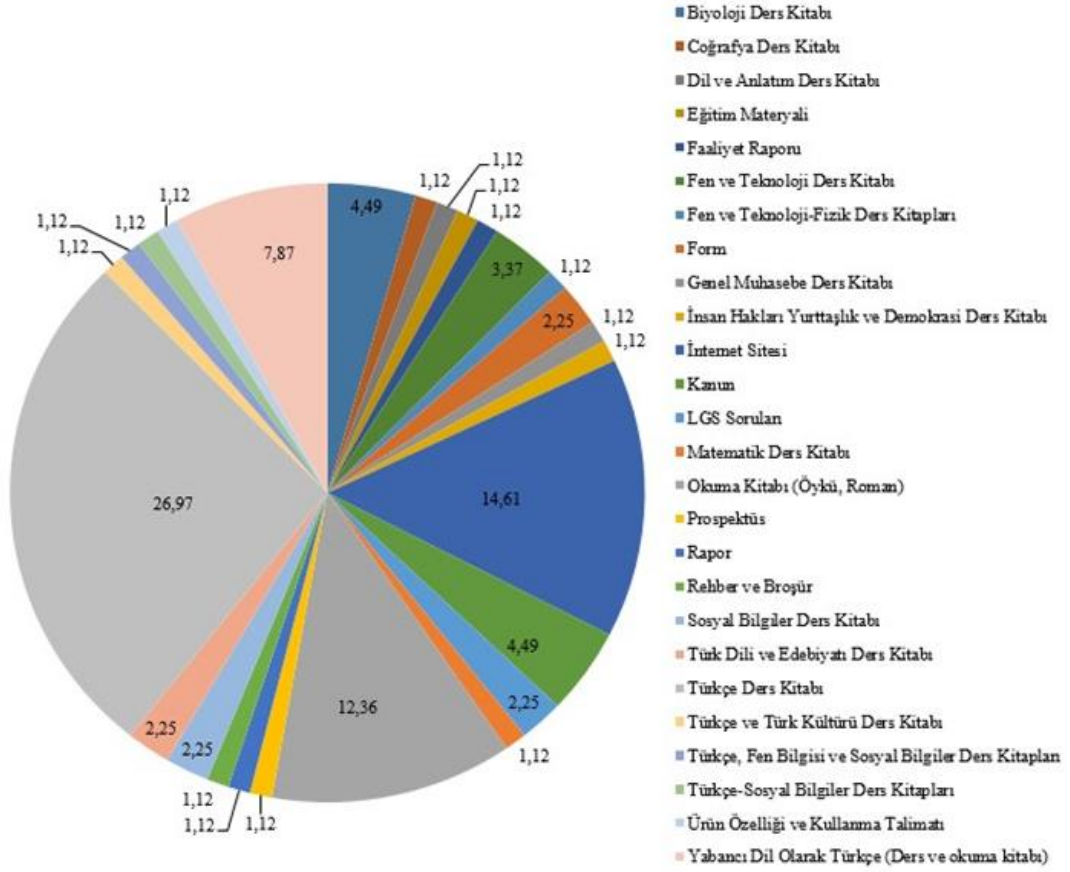
Sıra No	Konu	<i>f</i>
1	Biyoloji Ders Kitabı	4
2	Coğrafya Ders Kitabı	1
3	Dil ve Anlatım Ders Kitabı	1
4	Eğitim Materyali	1
5	Faaliyet Raporu	1
6	Fen ve Teknoloji Ders Kitabı	3
7	Fen ve Teknoloji-Fizik Ders Kitapları	1
8	Form	2
9	Genel Muhasebe Ders Kitabı	1
10	İnsan Hakları Yurttaşlık ve Demokrasi Ders Kitabı	1
11	İnternet Sitesi	13
12	Kanun	4
13	LGS Soruları	2
14	Matematik Ders Kitabı	1
15	Okuma Kitabı (Öykü, Roman)	11
16	Prospektüs	1
17	Rapor	1
18	Rehber ve Broşür	1
19	Sosyal Bilgiler Ders Kitabı	2
20	Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabı	2
21	Türkçe Ders Kitabı	24
22	Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabı	1
23	Türkçe, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Ders Kitapları	1
24	Türkçe-Sosyal Bilgiler Ders Kitapları	1
25	Ürün Özelliği ve Kullanma Talimatı	1
26	Yabancı Dil Olarak Türkçe (Ders ve okuma kitabı)	7
Toplam		89

Tablo 3'te görüldüğü üzere, okunabilirlikle ilgili makalelerin 26 farklı konuda hazırlandığı ve bu makalelerin 24'ünün Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirliği hakkında olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 5 İncelenen Makalelerin Konularına Göre Dağılımı

Şekil 5'te görüldüğü üzere okunabilirlikle ilgili makalelerin 26 farklı konuda hazırlandığı, bu makalelerin 24'ünün Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirliği hakkında olduğu bunu internet sitesi, okuma kitabı, yabancı dil olarak Türkçe ile ilgili dokümanların okunabilirliğine ilişkin çalışmaların takip ettiği belirlenmiştir.

Şekil 6. İncelenen Makalelerin Konularına Göre Dağılımı

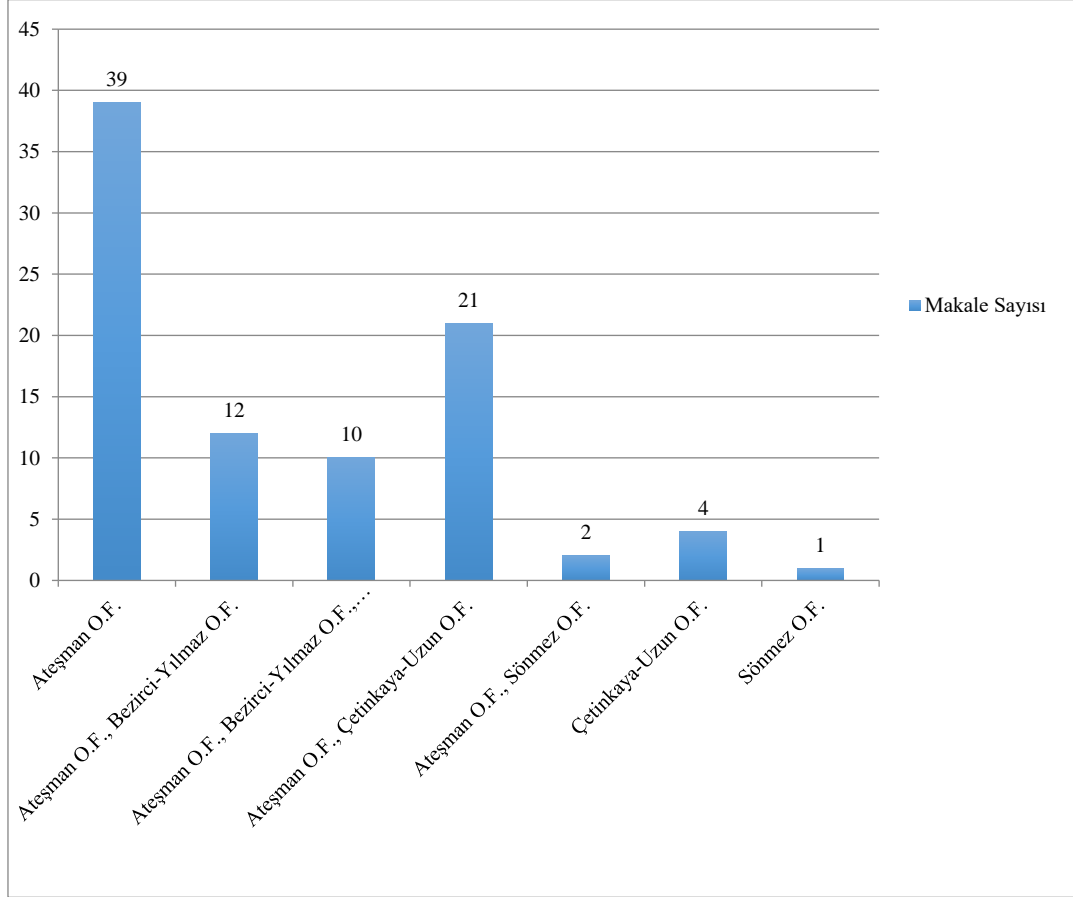
Şekil 6’da görüldüğü üzere okunabilirlikle ilgili makalelerin %26,97’si Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirliği hakkında olduğu tespit edilmiştir.

İncelenen Makalelerde Tercih Edilen Okunabilirlik Formüllerine Göre Dağılıma İlişkin Bulgular

Tablo 4 İncelenen Makalelerin Tercih Edilen Okunabilirlik Formüllerine Göre Dağılımı

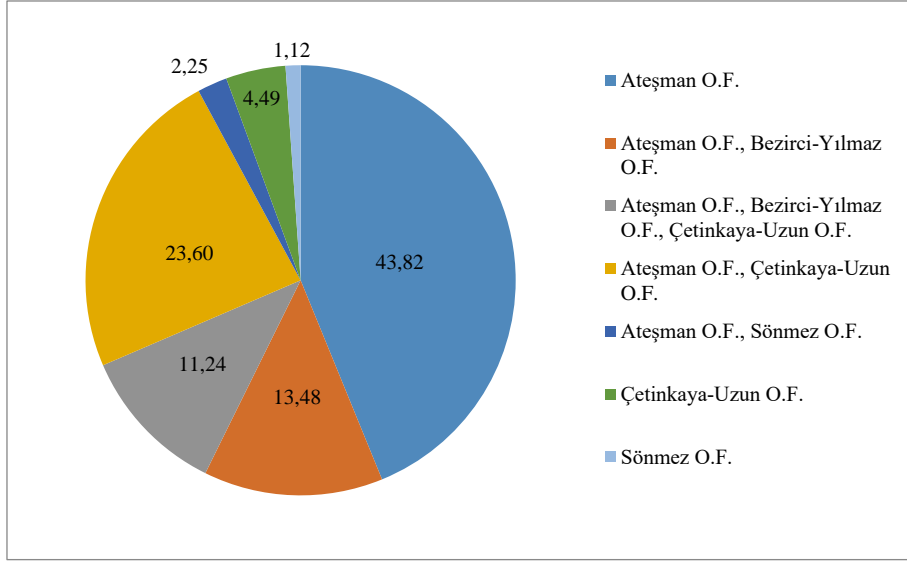
Sıra No	Okunabilirlik Formülü (O.F.)	f
1	Ateşman O.F.	39
2	Ateşman O.F., Bezirci-Yılmaz O.F.	12
3	Ateşman O.F., Bezirci-Yılmaz O.F., Çetinkaya-Uzun O.F.	10
4	Ateşman O.F., Çetinkaya-Uzun O.F.	21
5	Ateşman O.F., Sönmez O.F.	2
6	Çetinkaya-Uzun O.F.	4
7	Sönmez O.F.	1
Toplam		89

Tablo 4'te görüldüğü üzere okunabilirlikle ilgili makalelerde Ateşman, Bezirci-Yılmaz, Çetinkaya-Uzun ve Sönmez Okunabilirlik formülleri şeklinde 4 farklı formülün tercih edildiğı belirlenmiştir.

şekil 7 İncelenen Makalelerin Tercih Edilen Okunabilirlik Formüllerine Göre Dağılımı

şekil 7'de görüldüğü üzere okunabilirlikle ilgili tek formül kullanılan makalelerde en fazla tercih edilen formül (39) Ateşman okunabilirlik formülü olmuştur.

şekil 8 İncelenen Makalelerin Tercih Edilen Okunabilirlik Formüllerine Göre Dağılımı (%)

şekil 8’de görüldüğü üzere okunabilirlikle ilgili tek formül kullanılan makalelerde en fazla tercih edilen formül (%43,82) Ateşman okunabilirlik formülü olmuştur.

SONUÇ VE TARTIşMA

Bu araştırmada, Türkiye’de okunabilirlik konusunda hazırlanan makalelerin araştırma eğilimlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda internet ortamında Ateşman, Bezirci-Yılmaz, etinkaya-Uzun, Sönmez okunabilirlik formüllerinden bir ya da birkaçını kullanan makaleler belirlenmiştir. Araştırma amacı ve alt problemlerine göre belirlenen makaleler; araştırmacı sayısı, konu, tercih edilen okunabilirlik formülü ve yıl olmak üzere 4 farklı değişken açısından ele alınarak Türkiye’de okunabilirlik konusunda hazırlanan makalelerin profilinin çıkarılma gayesi güdülmüştür.

Araştırmada, okunabilirlikle ilgili 2007-2023 yılları arasında toplam 89 makalenin hazırlandığı tespit edilmiştir. Türkçe için Ateşman tarafından ilk okunabilirlik formülü geliştirildikten (1997) 10 yıl sonra söz konusu formül kullanılarak bir makale kaleme alınması dikkate değerdir. Okunabilirlikle konusunda hazırlanan 89 makalenin 60’ı (%67,42) son 5 yılda (2019 ila 2023 arasında) hazırlanmıştır. 2023 yılında yazılan 2 makale tespit edilmiştir. Bu sonuç, 2023 yılının ilerleyen günlerinde bu konuda daha fazla makalenin yayımlanacağına bir göstergesidir.

Araştırmacı sayısıyla ilgili de dikkat çekici sonuçlara ulaşılmıştır. İnceleme kapsamındaki makalelerin 1, 2, 3, 4, 5 ve 6 yazarlı olduğu tespit edilmiştir. Tıp ve sağlık alanında çok yazarlı makalelerin olduğu bilinen bir gerçek iken özellikle eğitim alanında hazırlanan makalelerin tek isimli oldukları gözlenmektedir. Oysa okunabilirlik konusunun içerisinde matematiksel işlemler barındırması ve sürecin yoğun olması gibi nedenlerin bu konuda makale hazırlayan araştırmacıların birden fazla kişiyle çalışmasına kapı araladığı düşünülmektedir. Zira 89 makalenin 38'i (%42,70) 2 yazarlıdır. 5 ve 6 yazarlı birer makale belirlenmiştir. Bu makalelerin tıp ve sağlık alanında olduğu görölmektedir.

Araştırma konusu açısından makalelerin ders kitabı (biyoloji, coğrafya, dil ve anlatım, fen ve teknoloji, fizik, genel muhasebe, insan hakları yurttaşlık ve demokrasi, matematik, sosyal, bilgiler, Türk dili ve edebiyatı, Türkçe, Türkçe ve Türk kültürü), eğitim materyali, faaliyet raporu, form, internet sitesi, kanun, LGS soruları, okuma kitabı (öykü, roman), prospektüs, rapor, rehber ve broşür, ürün özelliği ve kullanma talimatı ve yabancı dil olarak Türkçe (ders ve okuma kitabı) olmak üzere 26 konu hakkında yazıldığı tespit edilmiştir. Makalelerin 24'ü (%26,97) Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirliğini araştırma konusu yapmıştır. Temur, Sarı ve Dedeoğlu Orhan (2011) "ulusal çalışmalar arasında bir ders kitabından seçilmiş metinlerin okunabilirliğini belirlemeye yönelik araştırmalar çoğunlukta" (s. 109) olduğunu dile getirmektedir. Temur ve arkadaşları (2011) tarafından hazırlanan çalışmanın sonucu ile bu araştırmanın makale konuları bakımından sonucu, benzerlik göstermektedir. Okunabilirliğin daha çok ders kitabı ve okuma kitapları hakkında araştırıldığı bilinmesine rağmen özellikle kanun, faaliyet raporu, rehber ve broşür, ürün özelliği ve kullanma talimatının okunabilirliğinin araştırılmış olması, bu kavramın metnin olduğu her alanda yapılabileceğini işaret etmesi bakımından kayda değerdir.

Makalelerde tercih edilen okunabilirlik formüllerine ilişkin olarak da dikkat çekici sonuçlara ulaşılmıştır. Çünkü araştırmalarda; Ateşman O.F.; Ateşman O.F., Bezirci-Yılmaz O.F.; Çetinkaya-Uzun O.F.; Ateşman O.F., Çetinkaya-Uzun O.F.; Ateşman O.F., Sönmez O.F.; Çetinkaya-Uzun O.F. ve Sönmez O.F. olmak üzere toplam 7 farklı formül kombinasyonundan bahsedilebilir. 89 makalenin 39'unda (%43,82) sadece Ateşman O.F. kullanıldığı tespit edilmiştir. Sönmez O.F. ise 1 çalışmada tek başına ve 2 çalışmada ise Ateşman O.F. ile birlikte kullanılmıştır. 10 makalede Ateşman O.F., Bezirci-Yılmaz O.F. ve Çetinkaya-Uzun O.F. birlikte kullanıldığı belirlenmiştir. 89 makalede söz konusu 4 formülün 144 kere kullanıldığı tespit edilmiştir. Makalelerin 84'ünde (%94,38) Ateşman O.F.; 35'inde (%39,33) Çetinkaya-

Uzun O.F.; 22'sinde (%24,72) Bezirci-Yılmaz O.F. ve 3'ünde (%3,37) Sönmez O.F. kullanılmıştır. Bu sonuçlar göstermektedir ki; okunabilirlikle ilgili hazırlanan makalelerin çok büyük bir kısmında Ateşman O.F. formülü kullanılmıştır. Bunun nedenleri arasında ilk geliştirilen formül olması, söz konusu çalışmanın internet ortamında bulunması ve içerdiği değişkenler bakımından da kullanım kolaylığının bulunması olduğu öngörülmektedir. İkinci sırada Çetinkaya-Uzun O.F. kullanılmasının nedenin -her ne kadar bu formülün basılı bir kitap bölümünde bulunmasına rağmen- Ateşman O.F. ile benzerlik göstermesi dolayısıyla içerdiği değişkenlerin kullanım kolaylığı olduğu düşünülmektedir. Üçüncü sırada Bezirci-Yılmaz O.F. kullanılmasının nedenleri söz konusu formülün Ateşman O.F. ve Çetinkaya-Uzun O.F.'ye göre tespiti daha zor olan değişkenleri (üç, dört, beş, altı veya daha fazla heceli sözcüklerin oranı gibi) baz alması ve formüldeki değerlerin karekökünün alınması gibi bahsi geçen iki formüle göre daha karmaşık matematiksel işlemler içermesi olabilir. Son olarak en az tercih edilen Sönmez O.F.'nin az tercih edilmesinin nedeninin söz konusu formülün basılı bir dergide olması nedeniyle araştırmacıların o dergiye ulaşamamaları ya da zor ulaşmalarıyla birlikte Sönmez'in çalışmasının formül olarak değerlendirilmemesi olduğu söylenebilir. Zira birçok çalışmada Türkçe için geliştirilen üç okunabilirlik formülünden (Ateşman, Bezirci-Yılmaz ve Çetinkaya-Uzun) bahsedilmektedir.

Sonuç olarak Türkiye'de okunabilirlik konusunda hazırlanan makalelerin ele alındığı bu çalışmada; son yıllarda okunabilirlik konusunda farklı konu ve yazar sayılı araştırmaların hazırlandığı görülmüştür. Araştırma sonuçları, yazının olduğu her alanda okunabilirliğe ilişkin ölçümlerin yapılarak metinlerin muhataplarına bu konuda yol göstericilik yapılabileceğini kanıtlamaktadır.

Öneriler

Araştırma sonuçlarından hareketle aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Türkçe için geliştirilen 4 okunabilirlik formülü dışında da farklı değişken ve katsayılar kullanılarak yeni okunabilirlik formülleri geliştirilebilir.
- Bu araştırmada Türkiye'deki okunabilirlik konulu makaleler incelendiğinden yurt dışındaki araştırmalar çalışma konusu olarak tercih edilebilir.

Kaynakça

- Ateşman, E. (1997). Türkçede okunabilirliğin ölçülmesi. *A. Ü. TÖMER Dil Dergisi*, 58, 71-74.
- Benzer, A. (2020). Yapay zekâya dayalı okunabilirlik formülüne doğru bir adım. *Araştırma ve Deneyim Dergisi (ADEDER)*, 5(1), 47-82.
- Bezirci, B., & Yılmaz, A. E. (2010). Metinlerin okunabilirliğinin ölçülmesi üzerine bir yazılım kütüphanesi ve Türkçe için yeni bir okunabilirlik ölçütü. *DEÜ Mühendislik Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi*, 12(3), 49-62.
- Bora, A., ve Arslan, M. (2021). Türkçe Ders (5, 6, 7, 8) Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Yönünden İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 10(1), 222-236.
- Çetinkaya, G., ve Uzun, L. (2010). Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Özellikleri. H. Ülper (ed.) *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeleri* içinde (1. baskı, s. 141-153). Pegem Akademi.
- Çoban, A. (2014). Okunabilirlik kavramına yönelik bir derleme çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 9, 96-111.
- Güyer, T., Temur, T., ve Solmaz, E. (2009). Bilgisayar destekli metin okunabilirliği analizi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 751-766.
- <https://dergipark.org.tr/tr/> (Erişim Tarihi: 31/12/2023)
- <https://scholar.google.com/> (Erişim Tarihi: 31/12/2023)
- Özcan, E. (2013). 6.-7. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabının okunabilirliği ve hedef yaş düzeyine uygunluğu Fransa örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 1(2), 16-24.
- Sak, R., şahin Sak, İ. T., Öneren şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.
- Sönmez, V. (2003). Metinlerin eğitselliğini saptamada matematiksel bir yaklaşım (Sönmez Modeli). *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10, 24-39.
- Temur, T. (2003). Okunabilirlik (Readability) kavramı. *TÜBAR*, 13, 169-180.

Temur, T., Sarı, M., ve Dedeoğlu Orhan, B. (2011). Fen ve sosyal bilimler alanında yapılan okunabilirlik çalışmalarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *KHO Bilim Dergisi*, 21(1), 103-121.

Yılar, M. B. (2020). 9. sınıf coğrafya ders kitabında yer alan metinlerin okunabilirlik düzeyinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(2), 1126-1146.

EXTENDED ABSTRACT

Each text produced can be discussed under two headings: form and content. Considering the text in terms of content is achieved by reading it and examining it in terms of various parameters. Readability is a noteworthy concept as it also gives insight into predicting understandability. “Readability provides some quantitative data about texts and gives an idea about whether the text is easy or difficult to understand” (Temur, 2003, p. 169). Regardless of the content of the texts produced as prose, readability is used to make inferences about the understandability of the text and to determine the reader level for which the text is suitable, based on variables such as words, syllables, sentences and their qualities (Such as the ratio of words with three, four, five, six or more syllables in the Bezirci-Yılmaz readability formula).

This research aims to determine the research trends of the articles prepared in Turkey on the subject of readability, which has attracted the attention of researchers in recent years, in terms of various variables (topic, readability formula they use, number of authors, and year).

Within the scope of the research, answers were sought to the following questions:

1. What is the distribution of articles on readability by year?
2. What is the distribution of articles prepared regarding readability according to the number of authors?
3. What is the distribution of articles prepared on readability by subject?
4. What is the distribution according to the preferred readability formula in articles prepared on readability?

Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study prepared for this purpose. Within the scope of the research, articles published on readability in journals in Turkey were determined as the object of examination. An attempt was made to identify articles on readability published in the digital environment, especially publications on the Dergipark (<https://dergipark.org.tr/tr/>) platform and Google Scholar (<https://scholar.google.com/>). 89 articles prepared on the subject of readability were accessed and these articles were examined in terms of the specified variables.

A total of 89 articles were prepared on readability between 2007 and 2023. While one article was prepared in 2009, 2010, and 2012, 26 articles were prepared in 2022. 89 makalenin %59,55’i (f=53) son dört yılda (2020, 2021, 2022, 2023) kaleme alınmıştır. 42.70% (f=38) of these articles have 2 authors, 37.08% (f=33) have one author, 11.24% (f=10) have 3 authors,

6.74% (f=6) have 4 authors, 1.12% (f=1) have 5 and 6 authors. It was determined that articles on readability were prepared on 26 different subjects and 24 of these articles were about the readability of texts in Turkish textbooks, followed by studies on the readability of websites, reading books, and documents related to Turkish as a foreign language. It was observed that 4 different formulas were used in the articles, namely Ateşman, Bezirci-Yılmaz, etinkaya-Uzun, and Sönmez readability formulas, and the most preferred formula in the articles using a single formula was the Ateşman readability formula (39). The results of the study prepared by Temur et al. (2011) and the results of this research in terms of article topics are similar. Although it is known that readability is mostly researched in textbooks and reading books, it is noteworthy that the readability of laws, activity reports, guides and brochures, product features, and user instructions have been researched, indicating that this concept can be done in every field where there is text.

In the research, it was determined that a total of 89 articles regarding readability were prepared between 2007 and 2023. It is noteworthy that 10 years after the first readability formula for Turkish was developed by Ateşman (1997), an article was written using the formula in question. 60 of the 89 articles (67.42%) prepared on the subject of readability were prepared in the last 5 years (between 2019 and 2023).

Remarkable results were also obtained regarding the number of researchers. It was determined that the articles within the scope of the review had 1, 2, 3, 4, 5, and 6 authors. While it is a known fact that there are articles with multiple authors in the field of medicine and health, it is observed that articles prepared especially in the field of education have a single author. However, it is thought that reasons such as the fact that the subject of readability involves mathematical operations and the process is intense opens the door for researchers preparing articles on this subject to work with more than one person. Because 38 of 89 articles (42.70%) have 2 authors. One article each with 5 and 6 authors was determined. These articles appear to be in the field of medicine and health.

In terms of the research topic, it was determined that the articles were written on 26 subjects, including textbooks (biology, geography, language and expression, science and technology, physics, general accounting, human rights, citizenship and democracy, mathematics, social studies, Turkish language and literature, Turkish, Turkish and Turkish culture), educational materials, activity reports, forms and websites, law, LGS questions, reading book (story, novel), prospectus, report, guide and brochure, product features and

instructions for use and Turkish as a foreign language (course and reading book). 24 of the articles (26.97%) investigated the readability of texts in Turkish textbooks. Temur, Sarı, and Dedeoğlu Orhan (2011) state that "among national studies, the majority is research on determining the readability of texts selected from a textbook" (p. 109). The results of the study prepared by Temur et al. (2011) and the results of this research in terms of article topics are similar.

As a result, in this study, which deals with articles prepared on readability in Turkey, it has been seen that studies on readability with different subjects and several authors have been prepared in recent years. The research results prove that readability measurements can be made in every area where text exists and that guidance can be given to the addressees of the texts.

As a result of the research, it can be suggested that new readability formulas can be developed using different variables and coefficients other than the 4 readability formulas developed.